

KAKO SAČUVATI PČELE U USLOVIMA ODRŽIVE POLJOPRIVREDE?

Савез пчеларских
организација Србије

Savez pčelarskih organizacija Srbije (SPOS) je osnovao „Odbor za zaštitu pčela“, koji se bavi edukacijom i pružanjem pomoći pčelarima SPOS-a. Odbor ostvaruje saradnju sa Ministarstvom poljoprivrede – Upravom za zaštitu bilja. Pored toga, od 2016. godine, SPOS je obezbedio besplatne pravne savete tj. pravnu zaštitu svim svojim članovima, i besplatne advokatske usluge u sudskim procesima u kojima su zahtevi pčelara pravno opravdani i gde se sudski proces najverovatnije može dobiti shodno dokaznom materijalu, a nakon procene angažovane advokatske kancelarije.

Informacije i kontakt:

Savez pčelarskih organizacija Srbije
Odbor za zaštitu pčela
060/444-01-83
spos.odbor@gmail.com
www.spos.info

Medonosna pčela je neophodna za funkcionisanje ekosistema!

Pčele su zaslužne za opstanak najvećeg broja biljaka, a među njima i onih koje obezbeđuju sigurnu ishranu ljudi. Preko 75% glavnih gajenih biljaka najznačajnijih u ljudskoj ishrani direktno zavise od pčela kao oprašivača. Preko 100 vrsta gajenih biljaka koje čine najveći deo u proizvodnji hrane za ljude oprašuje medonosna pčela. Bez medonosnih pčela više od jedne trećine voća i povrća za ljudsku upotrebu bi bili izgubljeni. Oprašivanjem, pčele svake godine podignu prinose u poljoprivredi Srbije za 148 miliona evra. Samo jedno pčelinje društvo u Srbiji godišnje podigne prinose okolnih useva poljoprivrednika za 370 evra.

Pored značajne uloge pčela kao oprašivača, pčela je jedini insekt koji proizvodi hranu za ljude.

U Srbiji imamo preko 808.000 obeleženih košnica i ukupnu proizvodnju meda u količini do 10 miliona kilograma, koja rezultuje izvozom u vrednosti od 8 do 15 miliona dolara godišnje, zavisno od sezone.

Mnogobrojne poteškoće prate savremeno pčelarstvo u suzbijanju najuticajnijih uzročnika, prenosilaca bolesti i brojnih neprijatelja medonosne pčele.

Uzroci pojave gubitaka pčelinjih zajednica mogu biti različiti i mogu delovati pojedinačno ili udruženo. Glavni razlozi smanjenja broja pčelinjih društava su podeljeni u tri osnovne grupe, poredane prema stepenu uticaja na smanjenje broja pčelinjih kolonija (od najznačajnijih ka manje uticajnim):

1. Bolesti pčela: od kojih je najznačajnija varoa parazit, a zatim slede američka kuga, nozemoza, viroza...

2. Opšti problemi: ljudski faktor (nesavesno postupanje), loša pčelarska praksa, gladovanje pčelinjih društava, vremenske (ne)prilike, klimatske promene, slabost matice, smanjenje biodiverziteta, uništena medonosna flora u regionu gde su pčele nastanjene

3. Trovanje: hemijski faktori, hronična izloženost pčelinjih zajednica

Izvor fotografije: SPOS

OSNOVNA UPUTSTVA ZA PČELARE za očuvanje pčelinjih društava u poljoprivrednim oblastima

- U skladu sa Dobrom pčelarskom praksom, redovno pregledati i pratiti zdravstveno stanje pčelinjih zajednica.
- Obezbediti pčelama čistu pijaću vodu, izvorsku ili sa higijenskog pojila, kao i dovoljnu zalihu hrane.
- Redovno zamenjivati staro saće novim satnim osnovama jer staro – crno saće predstavlja veliki rizik za zdravlje pčelinjeg društva.
- U slučaju selidbe pčelinjih zajednica:
 - pažljivo birati lokaciju za postavljanje pčelinjaka,
 - pravovremeno registrovati stajalište u veterinarskoj stanici,
 - obezbediti svu potrebnu prateću dokumentaciju, pre svega Uverenje o zdravstvenom stanju pošiljke životinja u unutrašnjem prometu (tzv. transportno uverenje) itd,
 - naokon dobijanja saglasnosti za stajalište, poželjno je postaviti tablu sa svojim kontakt informacijama,
 - upoznati se sa meštanima i pčelarima na novoj lokaciji – ostvariti pozitivnu komunikaciju i razumevanje sa poljoprivrednim proizvođačima u neposrednom okruženju,
 - obići okolinu lokacije na koju su preseljene pčelinje zajednice i posebnu pažnju posvetiti zasadima koji bi mogli biti tretirani sredstvima za zaštitu bilja i posebno se informisati po ovom pitanju.
- Hitno obavestiti veterinara, fitosanitarnog inspektora i druge nadležne, ukoliko postoji sumnja o pojavi bolesti ili izloženosti pčela sredstvima za zaštitu bilja.

Izvor fotografije: SPOS

Izvor fotografije: SPOS

1. PREPOZNAVANJE SIMPTOMA KOJI UKAZUJU DA SU PČELE BILE IZLOŽENE DEJSTVU SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA

U zavisnosti od stepena izloženosti, dejstva i vrsti sredstva za zaštitu bilja kojima su pčele bile izložene, postoje razlike u simptomima ponašanja pčela, koje se kreću od blagih do veoma ozbiljnih po zdravlje pčela. Kada su pčele direktno izložene dejstvu pesticida, dolazi do akutnog trovanja, a ako su pčele izložene ostacima pesticida na biljkama ili u polenu unetom u košnicu, takvo trovanje se naziva subakutno ili hronično.

Simptomi koji ukazuju na izloženost pčela sredstvima za zaštitu bilja:

- Usporenost pčela izletnica koje dolaze sa paše.
- Dezorijentacija izletnica kojima stražarice ne dozvoljavaju ulaz u košnicu, jer imaju izmenjen miris (sredstva za zaštitu bilja ne moraju imati direktnu otrovnost po pčele izletnice, dovoljno je da značajno izmene njihov miris, i stražarice ih neće primiti nazad u košnicu).
- Povećana agresivnost pčela na pčelinjaku i/ili borba između pčela na ulazu u košnicu.
- Povraćanje, bezvoljnost pčela i klonulost društva. Pojava većeg broja uginulih i iznemoglih pčela sa povijenim truhom i izbačenom rilicom u i ispred košnice.
- Prestanak ili smanjenje polaganja jaja matice.
- Ispred košnice može se primetiti veliki broj uginulih, ali i dezorijentisanih pčela koje su blago paralizovane i okupljaju se u vidu grozda.
- Izbacivanje uginulih pčela iz košnice u velikom broju.
- Napušteno leglo u košnici sa mnoštvom uginulih pčela.

- Nagli prestanak izlaska pčela, u nedostatku izletnica.
- Izlaganje pčela sistemčnim pesticidima dovodi do brzog delovanja aktivne materije sredstva za zaštitu bilja na nervni sistem pčele, brzo dolazi do dezorijentacije, zatim paralize i uginuća pčele dok je još na putu ka košnici.

Izvor fotografije: SPOS

2. POSTUPAK PRIJAVE SUMNJE O IZLOŽENOSTI PČELA SREDSTVIMA ZA ZAŠTITU BILJA

Ukoliko postoji sumnja da su pčele došle u kontakt sa sredstvima za zaštitu bilja ili je došlo do uginuća pčela usled nesavesnog postupanja korisnika sredstava za zaštitu bilja, postupiti prema sledećem:

- Obavestiti kolege pčelare o postojanju potencijalne izloženosti pčela sredstvima za zaštitu bilja, da bi se sprečila dalja šteta i ukazalo na eventualno nesavesno postupanje pojedinca.
- Načiniti kratki zapisnik, zajedno sa svedocima, o zatečenom stanju pčela i/ili o eventualnom uginuću.
- Obavestiti Udruženje pčelara, policiju, veterinarskog i poljoprivrednog inspektora kao i šefa regionalne fitosanitarne inspekcije nadležnog za teritoriju gde postoji sumnja o izloženosti pčela sredstvima za zaštitu bilja.
- Obezbediti kompletnu dokumentaciju: poslednja potvrda o izvršenoj prijavi stanja na pčelinjaku, HID broj pčelinjaka, popis pčelinjaka kod kojih su vidljivi simptomi izloženosti sredstvima za zaštitu bilja i dr.
- Obići okolinu u pokušaju iznalaženja uzroka i/ili lokaciju gde je nepravilno i u suprotnosti sa zakonom primenjeno sredstvo za zaštitu bilja.
- U pisanoj formi (sa overom prijema) i najranije moguće izvestiti fitosanitarnog, veterinarskog i poljoprivrednog inspektora o sumnji da je došlo do izloženosti pčela sredstvima za zaštitu bilja i prema mogućnostima priložiti relevantne dokaze (npr. video zapis, fotografije počinioca prekršaja i/ili priložiti podatke svedoka) koji bi mogli da pomognu u uviđajnom postupku.

Insistirati na doslednoj primeni procedura, čiji su nosioci fitosanitarna i veterinarska inspekcija, koja podrazumeva sledeće:

- Prikupljanje dokaza o načinjenoj šteti: izjava pčelara, vlasnika tretiranog zasada, uzimanje uzoraka uginulih pčela i legla radi utvrđivanja uzroka uginuća. Ukazati na naj-

verovatniji uzrok štete uz navođenje tretirane kulture sredstvom za zaštitu bilja.

- Obezbedite inspektorima uslove za rad kako bi sačinili zapisnike, prikupili uzorke pčela i biljnog materijala i iste poslali na analizu u akreditovanu laboratoriju radi utvrđivanja razloga uginuća pčela.
- Zajedno sa inspektorom obići tretirane parcele, i ukoliko postoje neka saznanja, ukazati na sumnju na sredstvo za zaštitu bilja koje je nesavesno korišćeno.
- Prisutni policajac će sačiniti zapisnik o šteti koji će se u procesu nadoknade štete koristiti u dokazivanju materijalne odgovornosti nesavesnog počinioca štete.
- Zapisnike detaljno pročitati pre potpisivanja istih.
- Ukoliko ste član SPOS-a i pretrpeli ste gubitak pčelinjih zajednica, pravilno popunite poseban obrazac Saveza, jer isti može da predstavlja važno pravno sredstvo u procesu dobijanja odštete.

Izvor fotografije: Siniša Ilinčić, BASF

**PROIZVEDIMO
ZDRAVSTVENO
ISPRAVNU HRANU
NA ODRŽIV I
BEZBEDAN NAČIN!**

KONTAKT PODACI VETERINARSKJE INSPEKCIJE PO OKRUZIMA

Okrug	Ime inspektora	Telefon:	E-mail adresa:
Severno-Bački	Aleksandar Pižurica	024 / 687-090	vetinsp@eunet.rs
Pčinjski	Biljana Đorđević	017 / 400-357	regionalno.vr@gmail.com
Braničevski	Boban Đuric	012 / 554-945	blueoffice@gmail.com
Toplički	Boban Lukić	027 / 329-624	regionalnatoplicki@gmail.com
Jablanički	Boban Popović	016 / 228-055	coirleskovac@open.telekom.rs
Zapadno-bački	Kozomora Danijela	025 / 432-450	okrugsombor@gmail.com
Borski	Antić Dragana	030 / 458-036	dragana.borskiokrug@gmail.com
Grad Beograd	Ljuština Dušan	011 / 665-6015	rvi.beograd@minpolj.gov.rs
Sremski	Milakara Emina	022 / 639-107	vetinspektsrem@neobee.net
Nišavski	Ivan Lozo	018 / 429-1600	oirvsinis@gmail.com
Severno-banatski	Laketa Ksenija	023 / 401-710	vetinski@gmail.com
Pomoravski	Savić Milena	035 / 824-5446	jagodinaoffice@gmail.com
Južno-banatski	Vurdelja Milica	013 / 301-760	reg.kanc.pancevo@panet.rs
Zaječarski	Miodrag Stojimirović	019 / 441-580	regionalna.kancelarija019@gmail.com
Moravički	Zarić Mirjana	032 / 343-813	veterinarska@muo-cacak.org.rs
Mačvanski	Veselinović Mirko	015 / 360-400	vetinspekt@gmail.com
Rasinski	Slavica Jovanović	037 / 444-996	vetinfoks@gmail.com
Kolubarski	Srečković Slavica	014 / 292-690	regionalnava@gmail.com
Srednje-banatski	Kartal Slavka	023 / 525-806	regionalna.zr@gmail.com
Raška	Slobodan Zecević	036 / 308-758	vet.inspek@yahoo.com
Pirotski	Snežana Stojanović	010 / 313-299	vinspekcijadi@yahoo.com
Šumadijski	Bogosavljević Tatjana	034 / 337-880	operater1@gmail.com
Zlatiborski	Đuković Vera	031 / 562-767	zlatiborski @ gmail.com
Podunavski	Gonsiorovski Vesna	026 / 642-480	sdoperateri@gmail.com
Južno-bački	Grubač Vlado	021 / 679-1020	ns.vet@eunet.rs